

१. सामाजिकशास्त्रे : अंतिम लेखी परीक्षा

इतिहास व राज्यशास्त्र $40+20 = 60$ गुण (वेळ २.३० तास)

भूगोल	४० गुण (वेळ २ तास)
एकूण	१०० गुण

सामाजिकशास्त्रे या विषयासाठी प्रचलित मूल्यमापनातील अंतर्गत गुण शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून इ.१० वीसाठी राहणार नाहीत. विद्यार्थ्यांची अभ्यासमूलती व गुणवत्ता वाढावी तसेच जिज्ञासा निर्माण व्हावी म्हणून प्रत्येक सत्रात घटक चाचणी अथवा उपक्रम घ्यावेत. परंतु त्यांचे गुण सरासरी गुणांसाठी धरण्यात घेऊ नयेत.

६. NSQF व्यवसाय अभ्यासक्रम (१० वी) व पूर्व व्यवसाय अभ्यासक्रम ९ वी (एकूण ४ विषय) माध्यमिक स्तर

अंतिम परीक्षा

चाचणी परीक्षा	०५ गुण (२० गुणांची परीक्षा घेऊन ०५ गुणात रूपांतर करणे)
लेखी परीक्षा	३० गुण (८० गुणांची परीक्षा घेऊन ३० गुणात रूपांतर करणे)
प्रात्यक्षिक परीक्षा	३० गुण
टर्म वर्क/जर्नल	०५ गुण
प्रोजेक्ट	१० गुण
तोंडी परीक्षा	१० गुण
प्रत्यक्ष निरीक्षण	१० गुण (प्रात्यक्षिक परीक्षा दरम्यान घेतलेली सुरक्षितता व स्वच्छता इत्यादी.)
एकूण	१०० गुण

शालेय श्रेणी विषय

अनिवार्य विषय

१. आरोग्य व शारीरिक शिक्षण : आरोग्य व शारीरिक शिक्षण हा शालेय श्रेणीचा अनिवार्य विषय असून या विषयासाठी प्रचलित अभ्यासक्रमानुसार घटक निहाय भारांश देऊन क्षमता निश्चित कराव्यात. विद्यार्थ्यांच्या शारीरिक सुदृढतेवर विशेष भर द्यावा. लेखी परीक्षा घेऊ नये. तथापि उपक्रमांच्या तात्त्विक भागांचे लेखन कार्य अपेक्षित आहे. निश्चित केलेल्या क्षमतानुसार प्रथम सत्र व द्वितीय सत्रात स्वतंत्रपणे प्रात्यक्षिक परीक्षा, मैदानी खेळ घेऊन मूल्यमापन करावे.

वार्षिक निकालपत्रक तयार करताना प्रथम सत्रातील गुण, द्वितीय सत्रातील गुण एकत्र करून सरासरीनुसार त्या गुणांचे श्रेणीत रूपांतर करावे.

क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	प्रथम सत्र			द्वितीय सत्र			एकूण (अ+ब)	सरासरी <u>अ+ब</u> २	श्रेणी
		लेखन कार्य	प्रात्यक्षिक परीक्षा, मैदानी खेळ	एकूण (अ)	लेखन कार्य	प्रात्यक्षिक परीक्षा, मैदानी खेळ	एकूण (ब)			
		(५०)	(५०)	(१००)	(५०)	(५०)	(१००)	२००	१००	

२. स्व-विकास व कलारसास्वाद : स्व-विकास व कलारसास्वाद या विषयाचे मूल्यमापन करताना पाठ्यपुस्तकात प्रकरण निहाय दिलेल्या मूल्यमापन आराखड्याचा वापर करावा. लेखी परीक्षा घेऊ नये. प्रकरणनिहाय दिलेल्या भारांशाप्रमाणे शिक्षकांच्या नोंदी व विद्यार्थ्यांची नोंदवही यावरून गुणदान करावे.

वार्षिक निकालपत्रक तयार करताना प्रथम सत्रातील मुण, द्वितीय सत्रातील गुण एकत्र करून सरासरी नुसार त्या गुणांचे रूपांतर श्रेणीत करावे. विद्यार्थ्यांच्या अंतिम गुणपत्रकात ती श्रेणी दर्शवण्यात यावी.

अ.क्र.	विद्यार्थ्यांचे नाव	प्रथम सत्र (५०)	द्वितीय सत्र (५०)	एकूण १००	श्रेणी

शालेय श्रेणी विषय : वैकल्पिक विषय

संरक्षणशास्त्र/एम.सी.सी. (फक्त इयत्ता ९ वी) / स्काउट गार्ड/नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा / एन.सी.सी. यापैकी कोणताही एक विषय शाळेने आपल्या सोयीनुसार निवडावा.

(१) संरक्षणशास्त्र : या विषयाचे मूल्यमापन करताना पुढील बाबी लक्षात घ्याव्यात.

१. या विषयासाठी लेखी परीक्षा नाही.
२. संरक्षणशास्त्र कार्यपुस्तिकेत दिलेल्या लेखी कामासाठी ४०% भारांश आणि कृती/प्रात्यक्षिक, चर्चा, क्षेत्रभेट, यासाठी ६०% भारांश ठेवण्यात आला आहे.
३. स्थानिक उपलब्ध परिस्थितीनुसार निर्धारित उपक्रमांकोबत इतर उपक्रमांकेही आयोजन करण्यास हरकत नाही. तथापि निर्धारित उपक्रम घेणे आवश्यक आहे.

संरक्षणशास्त्र इयत्ता १० वीच्या कार्यपुस्तिकेत दिलेल्या उपक्रमांची सर्वसाधारण विभागणी पुढीलप्रमाणे आहे. त्यानुसार विद्यार्थ्यांनी केलेल्या लेखी आणि कृती कार्याचे मूल्यमापन करताना सर्वसाधारणपणे पुढील निकष वापरावेत.

(अ) लेखीकामावर आधारित उपक्रम

- (१) उपक्रमाची मांडणी
- (२) घटकनिहाय आलेले मुद्रे
- (३) वापरलेले संदर्भ, साहित्य, पुस्तके, इंटरनेट इत्यादी.
- (४) मुद्यांची क्रमबद्ध मांडणी
- (५) स्वतःचे मत, विचार, स्पष्टता
- (६) लेखनाची सुरुवात, मध्य, शेवट, लेखनाची शैली तांत्रिक बाबी या निकषांचा विचार करावा.

(ब) कृतीकार्य – चर्चा, क्षेत्रभेट, मुलाखती, इंटरनेटचा वापर, चित्रे, कात्रणे, नकाशावाचन, आराखडा तयार करणे इत्यादी.

- (१) कृतीत स्वतःहून सहभाग घेणे.
- (२) कृतीतील सहजता, सातत्य, उत्सूर्तपणा इत्यादी.
- (३) कृतीचा मुद्रदेसूद अहवाल लिंहिणे.
- (४) क्षेत्रभेट – संबंधित व्यक्ती, संस्था यांची परवानगी, आभार इत्यादी.
- (५) मुलाखतीसाठी पूर्व तयारी, प्रत्यक्ष मुलाखत, आभार इत्यादी निकषांचा विचार करावा.

(क) संकलित मूल्यमापन: प्रथम व द्वितीय सत्रातील मूल्यमापन स्वतंत्रपणे करावे व त्यानुसार वर्षांखेरीस दिलेल्या सारणीनुसार संकलित गुणपत्रक तयार करणे.

क्र.	विद्यार्थ्याचे नाव	प्रथम सत्र			द्वितीय सत्र			एकूण (अ+ब)	सरासरी	श्रेणी
		लेखी काम	उपक्रमातील प्रत्यक्ष सहभाग	एकूण (अ)	लेखी काम	उपक्रमातील प्रत्यक्ष सहभाग	एकूण (ब)			
		(४०)	(६०)	(१००)	(४०)	(६०)	(१००)	२००	१००	

सरासरी १०० गुण सरासरी गुणाचे श्रेणीत रुपांतर करावे व ती श्रेणी विद्यार्थ्यांच्या अंतिम गुणपत्रकात दर्शवण्यात यावी.

एम. सी. सी. (इयत्ता ९ वी साठी): वैकल्पिक गटातील शालेय श्रेणीच्या विषयांपैकी एम.सी.सी. हा विषय फक्त इयत्ता ९ वी साठीच राहील. एम. सी. सी. हा विषय विद्यार्थ्यांना ऐच्छिक स्वरूपाचा परंतु माध्यमिक शाळांना मात्र अनिवार्य राहील. संबंधित विद्यार्थ्यांना महाराष्ट्र छात्र सेना या विषयाचे प्रमाणपत्र शाळेमार्फतच देण्यात येईल.

स्काऊट /गाईड : स्काऊट गाईड या विषयासाठी महाराष्ट्र स्काऊट गाईड संस्थेने निर्धारित केलेला पाठ्यक्रम व मूल्यमापन पद्धतीनुसार मूल्यमापन करावे. विद्यार्थ्यांच्या अंतिम निकालपत्रकात श्रेणी दर्शवण्यात यावी.

नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा : नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा या विषयासाठी प्रचलित अभ्यासक्रमानुसार क्षमता निश्चित कराव्यात. क्षमता निश्चित करताना विद्यार्थ्यांचा व्योगट, पूर्वज्ञान, आकलनक्षमता या बाबीचा विचार करावा. लेखन कार्यासाठी स्वतंत्र २०० पानी वही करावी. त्यामध्ये चित्रे, आकृत्या, तात्कालिक माहिती, नामनिर्देशित आकृत्या, वैशिष्ट्यपूर्ण नोंदी इत्यादीचा समावेश असावा.

प्रात्यक्षिक परीक्षा व नोंदवणी असे प्रत्येकी ५० गुण देऊन प्रत्येक सत्रात (१०० गुण) स्वतंत्रपणे मूल्यमापन करावे. अंतिम निकालपत्रात २०० गुणांचे रुपांतर १०० गुणांत करून श्रेणी दर्शवावी. लेखी परीक्षा घेऊ नये.

) एन. सी. सी.

या विषयाची कार्यवाही केंद्र शासनाने निर्धारित केलेल्या प्रचलित पद्धतीप्रमाणे लागू राहील. विद्यार्थ्यांच्या अंतिम निकालपत्रकात श्रेणी दर्शवण्यात यावी.

श्रेणी तक्ता (सर्व श्रेणी विषयांसाठी)

अ.क्र.	मिळालेले गुण (टक्के)	श्रेणी
१	६० % व त्यापेक्षा अधिक	अ
२	४५% व त्यापेक्षा अधिक परंतु ६०% पेक्षा कमी	ब
३	३५% व त्यापेक्षा अधिक परंतु ४५% पेक्षा कमी	क
४	३५% पेक्षा कमी गुण	ड

विषय योजना व तासिका (इ.१० वी) शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून पुढे

परिशिष्ट – अ

अ.क्र.	विषय	तासिका
१.	प्रथम भाषा	०६
२.	द्वितीय भाषा किंवा संयुक्त भाषा	०६
३.	तृतीय भाषा	०७
४.	गणित (बीजगणित + भूमिती) / भाग १ व भाग २	०७
५.	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	०८
६.	सामाजिकशास्त्रे – (अ) इतिहास व राज्यशास्त्र (०४ तासिका) (ब) भूगोल (०३ तासिका)	०९

शालेय श्रेणी विषय

७.	आरोग्य व शारीरिक शिक्षण	०३
८.	स्व-विकास व कलारसास्वाद	०२
९.	संरक्षणशास्त्र/स्काऊट-गाईड /नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा/एन. सी. सी.	०२
		एकूण
१०.	NSQF चे व्यवसाय विषय व पूर्व व्यवसाय विषय	१२

NSQF विषय व पूर्व व्यवसाय अभ्यासक्रम ज्या विषयास पर्याय म्हणून निवडले असतील त्या विषयांसाठी असणाऱ्या तासिका वेळापत्रकात राहतील व उर्वरित तासिका वेळापत्रकाबाहेर राहतील.

सन २०१८-१९ या शैक्षणिक वर्षापासून इयत्ता नववी साठी उपरोक्तप्रमाणे विषय आणि तासिका लागू राहतील. स्थानिक परिस्थितीनुसार आवश्यक असल्यास मुख्याध्यापकांनी तासिका विभागाणीत थोडी लवचिकता ठेवणेस हरकत नाही.

परिशिष्ट 'ब' मूल्यमापन योजना इ.१० वी (शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून पुढे)

अ.क्र	विषय	लेखी परीक्षा			अंतर्गत/प्रात्यक्षिक परीक्षा		एकूण गुण
		प्रश्नपत्रिका संख्या	गुण	कालावधीतास	गुण	कालावधी तास	
१.	प्रथम भाषा	०१	१००	०३	-	-	१००
२.	द्वितीय भाषा किंवा संयुक्त भाषा	०१	१०० ५०+५०	०३ २+२	-	-	१००
३.	तृतीय भाषा	०१	१००	०३	-	-	१००
४.	गणित (बीजगणित+ भूमिती)	०२	४०+४०	०२ तास प्रत्येकी	२० गुण	-	१००
५.	विज्ञान आणि तंत्रज्ञान	०२	४०+४०	०२ तास प्रत्येकी	२० गुण ३० मिनिटे	१ तास	१००
६.	सामाजिकशास्त्रे अ) इतिहास व राज्यशास्त्र ब) भूगोल	०१ ०१	६० ४०	२.३० तास २ तास			१००
७.	NSQF व्यवसाय विषय (भाषा व सामाजिकशास्त्रे विषयास पर्याय)	०१	३० (८० गुणांची परीक्षा घेऊन ३० गुणात रुपांतर)	३ तास	७० गुण	३ तास	१००
८.	आरोग्य व शारीरिक शिक्षण	-	-	-	-	-	श्रेणी
९.	स्व-विकास व कलारसास्वाद	-	-	-	-	-	श्रेणी
१०.	संरक्षणशास्त्र /स्काउट गाईड/नागरी संरक्षण व वाहतूक सुरक्षा/एन.सी.सी.	-	-	-	-	-	श्रेणी
	एकूण						६०० गुण

शैक्षणिक वर्ष २०१८-१९ पासून इयत्ता १० वीसाठी ही मूल्यमापन योजना लागू करण्यात येत आहे. याची नोंद घ्यावी. याप्रमाणे सर्व सूचना आपल्या आखत्यारीतील सर्व माध्यमिक विद्यालयातील मुख्याध्यापक, सर्व शिक्षक, विद्यार्थी व पालक यांच्या निर्दर्शनास आणून परिपत्रकानुसार कार्यवाही करण्यात यावी. महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळाच्या www.ebalbharati.in, महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व प्रशिक्षण परिषद, पुणे यांच्या www.maa.ac.in, आणि महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळाच्या www.mahasscboard.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर हे परिपत्रक उपलब्ध करून देण्यात आलेले आहे.

(डॉ. सुनिल मगर)

संचालक,

महाराष्ट्र राज्य शैक्षणिक संशोधन व
प्रशिक्षण परिषद (विद्या प्राधिकरण), पुणे ३०.

प्रत : माहितीस्तव

- (१) अप्पर मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय विस्तार भवन,
मुंबई ४०० ०३२
- (२) मा. आयुक्त (शिक्षण) महाराष्ट्र राज्य, मध्यवर्ती इमारत, पुणे ४११ ००१
- (३) संचालक, महाराष्ट्र राज्य पाठ्यपुस्तक निर्मिती व अभ्यासक्रम संशोधन मंडळ, पुणे ४११ ००४.
- (४) अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ, पुणे ४११ ००४.
- (५) शिक्षण संचालक, (माध्यमिक व उच्च माध्यमिक) शिक्षण संचालनालय, पुणे ४११ ००१.
- (६) विशेष कार्य अधिकारी, मा. मंत्री, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग, मंत्रालय मुंबई.
- (७) विभागीय सचिव, सर्व विभागीय मंडळे (महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक व उच्च माध्यमिक शिक्षण मंडळ)

